

Bài 51 ĐA DẠNG CỦA LỚP THÚ (tiếp theo) CÁC BỘ MÓNG GUỐC VÀ BỘ LINH TRƯỞNG

I - CÁC BỘ MÓNG GUỐC

■ **Đặc điểm** (hình 51.1, 2) : Thú móng guốc có số lượng ngón chân tiêu giảm, đốt cuối của mỗi ngón có bao sừng bao bọc, được gọi là guốc. Thú móng guốc di chuyển nhanh, vì thường có chân cao, trực ống chân, cổ chân, bàn và ngón chân gần như thẳng hàng và chỉ có những đốt cuối của ngón chân có guốc bao bọc mới chạm đất, nên diện tích tiếp xúc với đất hẹp.

Thú móng guốc gồm ba bộ :

- *Bộ Guốc chẵn* : gồm thú móng guốc có 2 ngón chân giữa phát triển bằng nhau, đa số sống đàn, có loài ăn tạp (lợn), ăn thực vật, nhiều loài nhai lại^(*).

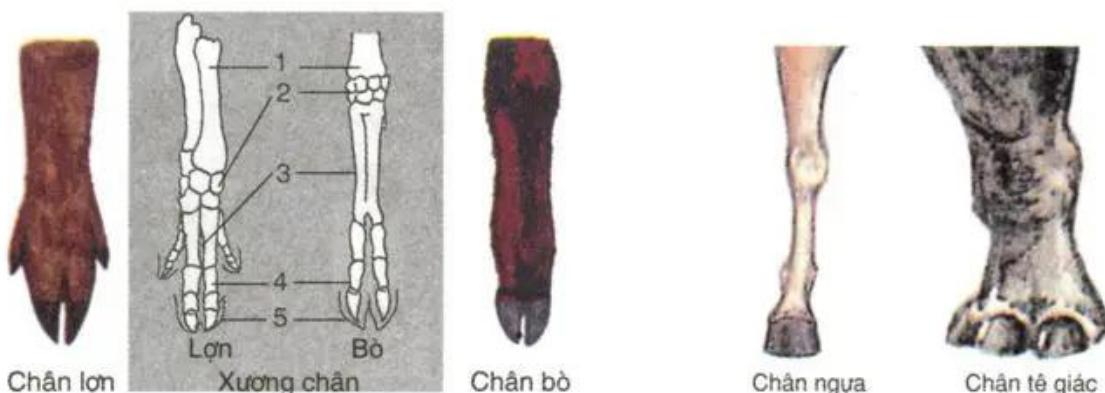
Đại diện : Lợn, bò, hươu.

- *Bộ Guốc lẻ* : gồm thú móng guốc có 3 ngón chân giữa phát triển hơn cả, ăn thực vật không nhai lại, không có sừng, sống đàn (ngựa), có sừng, sống đơn độc (tê giác có 3 ngón).

Đại diện : Tê giác, ngựa.

- *Bộ Voi* : gồm thú móng guốc có 5 ngón, guốc nhỏ, có vòi, có ngà, da dày, thiếu lông, sống đàn, ăn thực vật không nhai lại.

Đại diện : Voi.

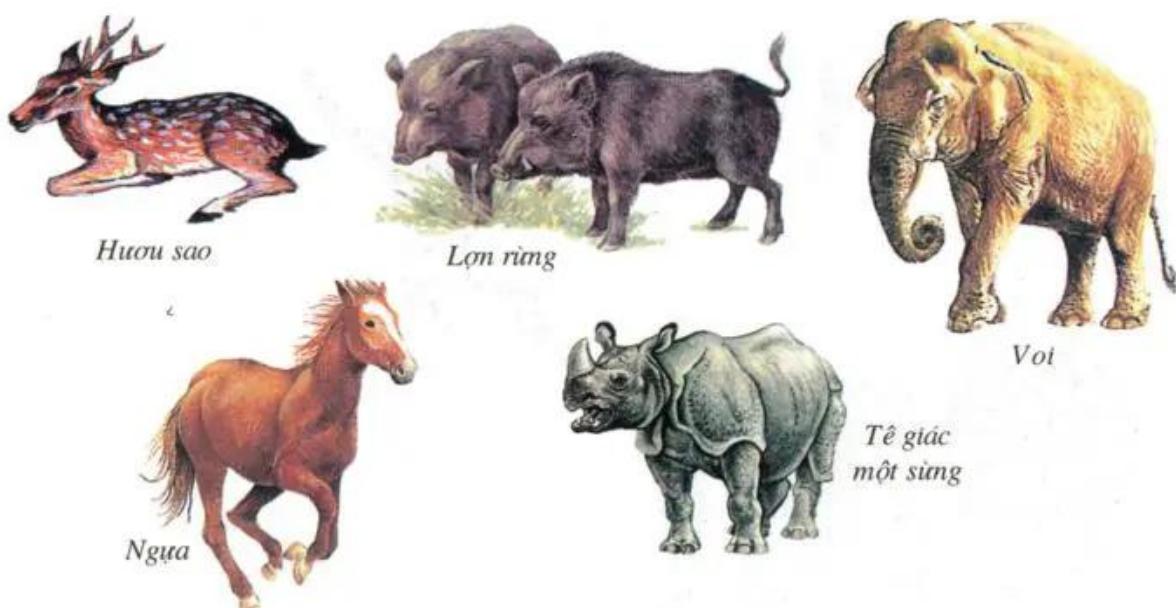

Hình 51.1. Chi của thú móng guốc chẵn

1. Xương ống chân ; 2. Xương cổ chân ;
3. Xương bàn chân ; 4. Xương ngón chân ; 5. Guốc.

Hình 51.2. Chi của thú móng guốc lẻ

(*) Nhai lại : Tập tính ợ thức ăn đã nhai lên miệng để nhai lại lần thứ hai.

Hình 51.3. Một số đại diện thú Móng guốc

▼ Thảo luận, quan sát các hình 51.1, 2, 3, đọc bảng sau, lựa chọn những câu trả lời thích hợp để điền vào bảng :

Bảng. Cấu tạo, đời sống và tập tính một số đại diện thú Móng guốc

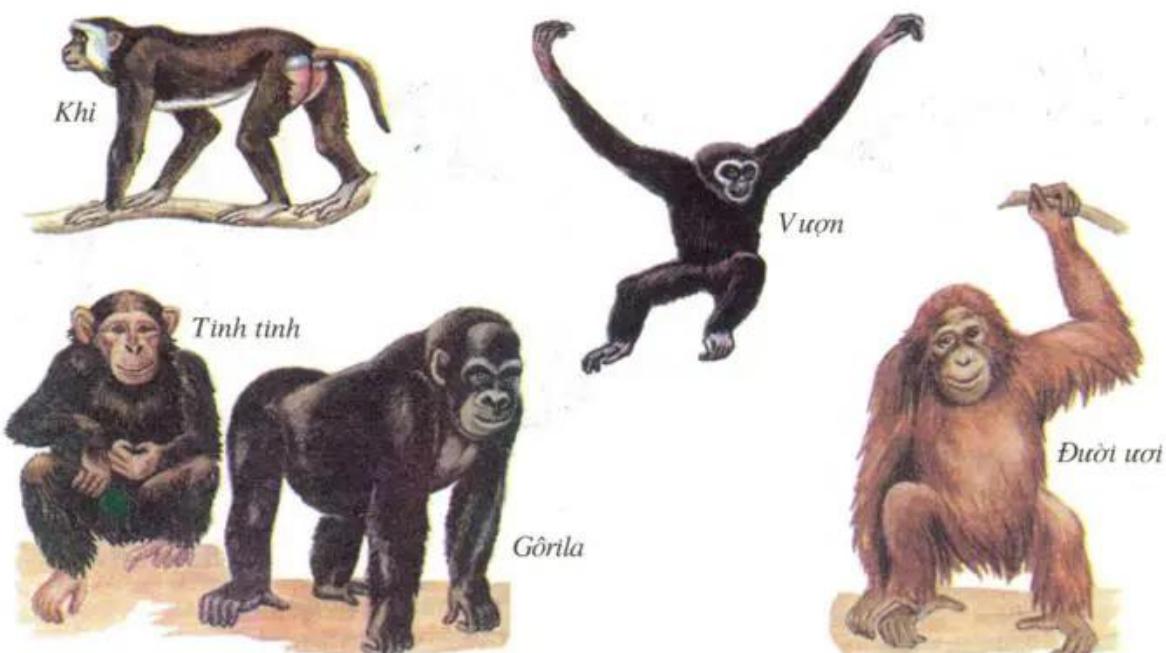
Tên động vật	Số ngón chân () và số ngón phát triển	Sừng	Chế độ ăn	Lối sống
Lợn				
Hươu				
Ngựa				
Voi				
Tê giác				
Những câu trả lời lựa chọn	Chẵn Lẻ (3 ngón), 1 ngón Lẻ (5 ngón)	Có Không	Nhai lại Không nhai lại Ăn tạp	Đơn độc Đàn

II - BỘ LINH TRƯỜNG(*)

■ **Đặc điểm :** Gồm những thú đi bằng bàn chân, thích nghi với đời sống ở cây, có tứ chi thích nghi với sự cầm nắm, leo trèo : bàn tay, bàn chân có 5 ngón, ngón cái đối diện với những ngón còn lại. Ăn tạp, nhưng ăn thực vật là chính.

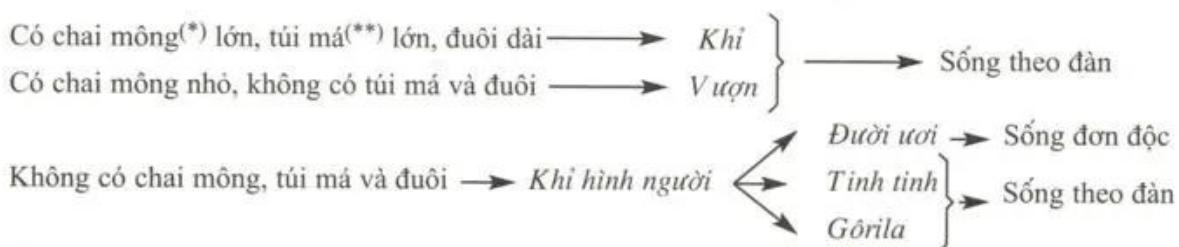
Đại diện : Khi, vượn, khỉ hình người (đười ươi, tinh tinh, gôrila).

(*) Con người cũng được xếp trong bộ Linh trưởng

Hình 51.4. Một số đại diện bộ Linh trưởng

Tóm tắt đặc điểm một số đại diện của bộ Linh trưởng

▼ Quan sát hình 51.4 và đọc các thông tin trên, hãy nêu những đặc điểm đặc trưng nhất để :

- Phân biệt khi và vượn.
- Phân biệt khi hình người với khi, vượn.

III - VAI TRÒ CỦA THÚ

■ Ở nước ta, các loài thú phong phú. Thú là đối tượng cung cấp nguồn dược liệu quý như : sừng, nhung (sừng non) của hươu nai, xương (hổ, gấu, hươu nai...), mật gấu ; những nguyên liệu để làm những đồ mĩ nghệ có giá trị : da, lông (hổ, báo...), ngà voi, sừng (tê giác, trâu bò...), xạ hương (tuyến xạ hươu xạ, cầy giông, cầy hương), vật liệu thí nghiệm (chuột nhắt, chuột lang, khỉ...). Tất cả các loài gia súc

(*) Phần da dày lên ở mông khi ;

(**) Da ở cổ làm thành túi thông với xoang miệng để trữ thức ăn, khi đi kiếm ăn.

(trâu bò, lợn...) đều là nguồn thực phẩm và một số loài có vai trò sức kéo quan trọng. Nhiều loài thú ăn thịt như chồn, cầy, mèo rừng... có ích vì đã tiêu diệt gặm nhấm có hại cho nông nghiệp và lâm nghiệp.

Vì những giá trị kinh tế quan trọng, nên thú đã bị săn bắt, buôn bán. Số lượng thú trong tự nhiên đã bị giảm sút nghiêm trọng, do đó cần có ý thức và đầy mạnh phong trào bảo vệ sinh vật hoang dã, tổ chức chăn nuôi những loài có giá trị kinh tế, góp phần bảo vệ môi trường sống hiện nay.

IV - ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA THÚ

▼ Thảo luận nêu đặc điểm chung của Thú.

Thú móng guốc có số ngón chân tiêu giảm, đốt cuối cùng có guốc bao bọc. Chân cao, diện tích tiếp xúc của guốc hẹp nên chúng chạy nhanh. Linh trưởng là thú thông minh nhất trong các loài thú, có tứ chi (đặc biệt bàn tay, bàn chân) thích nghi với sự cầm nắm và leo trèo cây. Linh trưởng và thú Móng guốc đều chủ yếu sống theo đàn và ăn thực vật. Thú là lớp Động vật có xương sống có tổ chức cao nhất, có hiện tượng thai sinh và nuôi con bằng sữa mẹ, có bộ lông mao bao phủ cơ thể, bộ răng phân hóa thành răng cửa, răng nanh và răng hàm, tim 4 ngăn, bộ não phát triển thể hiện rõ ở bán cầu não và tiểu não. Thú là động vật hàng nhiệt.

Câu hỏi ?

1. Hãy nêu đặc điểm đặc trưng của thú Móng guốc. Phân biệt thú Guốc chẵn và thú Guốc lẻ.
2. So sánh đặc điểm cấu tạo và tập tính của khỉ hình người với khỉ và vượn.
3. Hãy minh họa bằng những ví dụ cụ thể về vai trò của Thú.

Em có biết ?

Khi vắng sống theo đàn từ 15 đến 60 cá thể. Một bầy nhỏ thường gồm bố, mẹ, anh, chị em. Đàn khi bao gồm nhiều bầy nhỏ, có tính tổ chức chặt chẽ dưới sự chỉ huy của một khỉ đực khoẻ, thông minh nhất. Khi đầu đàn được cả đàn khi kính trọng và tuân theo sự phân công của nó như canh gác, bảo vệ hay đi kiếm ăn. Vùng hoạt động kiếm ăn của các đàn khỉ thường ở cạnh nhau hoặc lồng vào nhau. Đàn khỉ đi kiếm ăn thường ít khi lui tới vùng giáp ranh này để tránh những sự đụng đầu đáng tiếc.